

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

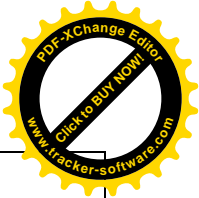
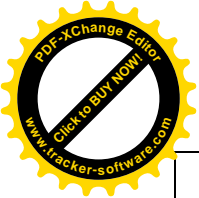
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО

ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ

Кафедра психології та соціально-гуманітарних дисциплін

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Ляшенко Олексій Андрійович
E-mail	alexeilya@gmail.com
Навчальна дисципліна	Психологічна допомога при ПТСР
Офіційна назва освітньої програми	«Практична психологія», «Психологія бізнесу»
Рівень вищої освіти	перший бакалаврський
Галузь знань	05 «Соціальні і поведінкові науки»
Спеціальність	053 «Психологія»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Викладання навчальної дисципліни передбачає надання майбутнім фахівцям психологічних знань щодо проявів та механізмів розвитку постстресової проблематики особистості, особливостей психологічної допомоги людям, які мають означені проблеми, специфіки організації та методів реабілітаційної роботи з даною категорією клієнтів.
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	Загальні компетентності ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового

	<p>способу життя.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.</p> <p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p> <p>СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).</p> <p>СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.</p> <p>СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>СК12. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом консультативної психології, психокорекції та психотерапії.</p> <p>СК14. Здатність виявляти та аналізувати роль психологічних чинників у виникненні та розвитку особистісних та групових особливостей.</p> <p>СК15. Здатність моделювати й здійснювати психопрофілактичні, психокорекційні та психотерапевтичні заходи з попередження та подолання конфліктних та кризових ситуацій у міжособистісній та груповій взаємодії.</p> <p>СК16. Здатність здійснювати оцінку ефективності психологічної допомоги.</p> <p>СК18. Здатність використовувати професійно-профільовані знання з формування умінь і навичок під час організації та здійснення фахової діяльності, з метою забезпечення виконання професійних завдань.</p>
--	--

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади психології посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

Тема 1. Поняття про ПТСР як біологічну та психологічну категорію.

Диференціація понять стрес травматичний стрес посттравматичний стрес. Теорія загального адаптаційного синдрому Р. Сельє. Основні фізіологічні механізми і прояви ПТСР. Дія стресора на організм. Роль нервової системи у розвитку стресу.

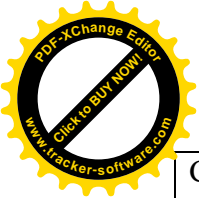
Тема 2. Діагностика та класифікація психічних та поведінкових розладів.

Традиційне розподіл психічних розладів: органічні та функціональні. Розподіл психічних розладів за факторами виникнення. Класифікація психічних станів дезадаптації, що виникають в екстремальних умовах, розроблена Ю. А. Олександрівським. Непатологічні невротичні прояви (адаптаційні стани). Психогенні розлади з непсихичною симптоматикою (психогенні реакції, невротичні стани).

Тема 3. Теоретичні моделі посттравматичного стресового розладу.

Психодинамічна модель посттравматичного стресового розладу. Психічна травма як центральне поняття психоаналітичної інтерпретації ПТСР (З. Фрейд, А. Фрейд, Д. Винникотт, М. Хан). Когнітивна модель посттравматичного стресового розладу. Дослідження стресу (Р. Лазарус) та страху (А. Бек, Р. Емері) у формуванні когнітивного напрямку вивчення ПТСР. Психічна травма як детермінанта виникнення ПТСР.

Тема 4. Фактори розвитку ПТСР.

Суб'єктивні причини виникнення психологічного стресу. Невідповідність генетичних програм сучасним умовам. Стрес від реалізації негативних батьківських програм. Стрес, викликаний когнітивним дисонансом і механізми психологічного захисту. Стрес, пов'язаний з неадекватними установками і переконаннями особистості. Неможливість реалізації актуальної потреби.

Тема 5. Діагностичні критерії посттравматичного стресового розладу.

Диференціація понять стрес травматичний стрес посттравматичний стрес. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу. Діагностичні критерії ПТСР в класифікаціях психічних і поведінкових розладів: критерії ПТСР за МКХ-10, ВОЗ та DSM-IV. Епідеміологія ПТСР.

Тема 6. Методи корекції й психотерапії ПТСР (1 ч.).

Методи регулювання, навіювання та екстрена психологічна допомога при стресі і стресових розладах. Використання технологій символ-драми, нейролінгвістичного програмування та психогенезу при стресі і стресових розладах. Особливості психологічної корекції при ПТСР.

Тема 7. Методи корекції й психотерапії ПТСР (2 ч.).

Поведінкова терапія. Раціональна психотерапія. Гештальт-орієнтовані методи.

Програмні результати навчання	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.</p> <p>ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.</p> <p>ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.</p>
Форми поточного та підсумкового контролю	<p>При проведенні поточного контролю використовуються наступні форми: перевірка конспекту лекцій, опитування, оцінювання виступів студентів та їхньої участі у дискусії. Формою підсумкового контролю є залік, що включає в себе теоретичні та практичні завдання.</p>

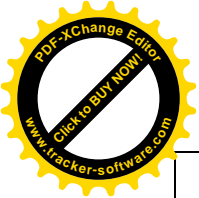
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (залік).

Підсумкові бали = Загальна кількість балів перед підсумковим контролем + Кількість балів за підсумковий контроль

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 - 100	Відмінно (зараховано)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які

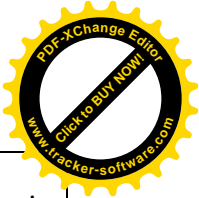
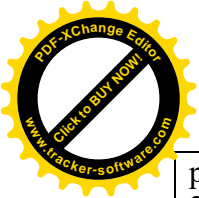

			передбачені програмою навчання, виконані в повній обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80 – 89	Добре (зараховано)	V	« Дуже добре » - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75 – 79		C	« Добре » - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65 – 74	Задовільно (зараховано)	D	« Задовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	« Достатньо » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21 – 59	Незадовільно (не зараховано)	FX	« Умовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінена числом балів, близьким до мінімального, при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
1 – 20		F	« Безумовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

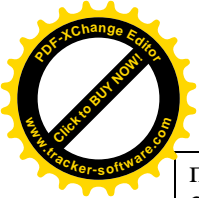
1. Вітенко І.С. Медична психологія : підручник для студентів вищих мед. навч. закладів IV

- рівня акредитації. К. : Здоров'я, 2007. 208 с.
2. Волошин П.В. Принципи медико-психологічної реабілітації осіб, які постраждали під час виконання службових обов'язків в Україні // *Український вісник психоневрології*. 2015. Т. 23, вип. 2 (83). С. 105.
 3. Кадыров Р.В. Посттравматическое стрессовое расстройство (PTSD): состояние проблемы, психоагностика и психологическая помощь: учебное пособие. СПб.: Речь, 2012. 448 с.
 4. Караяни А.Г., Сыромятников И.В. Прикладная военная психология. СПб.: Питер, 2006. 480 с.
 5. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ніка-Центр, 2009. 580 с.
 6. Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации. М.: Эксмо, 2005. 960 с.
 7. Медична психологія : державний національний підручник / І.Д. Спіріна, І.С. Вітенко, О.К. Напресенко [та ін.]. Дніпропетровськ : Ліра, 2012. 442 с.
 8. Медична психологія : підручник / за загальною ред. С.Д. Максименка. 2-е вид. К. : Слово, 2014. 516 с.
 9. Медична психологія: держ. нац. підруч.: підруч. для студентів ВНЗ ВМНЗ IV рівня акредитації МОЗ України / Спіріна І.Д. та ін. – Дніпропетровськ : Ліра, 2012. 442 с.
 10. Медична психологія: навч. посібник / Н.Г. Пшук, М.В. Маркова, А.І. Кондратюк, Л.В. Стукан. – 2-е вид. – Вінниця: Горбачук І. П., 2012. – 135 с.
 11. Осипова А.А. Справочник психолога по работе в кризисных ситуациях. Изд. 2-е. Ростов н/Д : Феникс, 2006. 315 с.
 12. Основи медичної психології : навчально-методичний посібник / В.М. Ждан, А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська [та ін.]. Полтава : АСМІ, 2014. 257 с.
 13. Основи медичної психології: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівнів акредитації та лікарів-інтернів / В.М. Ждан та ін. Полтава : АСМІ, 2014. 254 с.
 14. Попелюшко Р.П. Психологічна реабілітація комбатантів при віддалених наслідках стресогенних впливів: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 392 с.
 15. Посттравматичний стресовий розлад : адаптована клінічна настанова, заснована на доказах / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація психіатрів України; Всеукраїнське громадське об'єднання родин загиблих та безвісти зниклих, учасників антитерористичної операції, ветеранів війни та активістів волонтерського руху «Крила 8 сотні». 2016. 164 с.
 16. Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса. СПб.: Питер, 2001. 272 с.

Додаткова:

16. Бодров В.А. Психологический стресс: развитие и преодоление. М.: ПЕР СЭ, 2006 352 с.
17. Вакуліч Т.М. Психологічна реабілітація посттравматичного стресового розладу бійців зони АТО // *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. К. : Міленіум, 2018. Т. XV. Ч. 1. С. 118-125.
18. Вакуліч Т.М. Психологічні особливості посттравматичного стресового розладу військовослужбовців // *Актуальні проблеми психології*: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2018. Том. XI Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Випуск 15. С. 45-52.
19. Ващенко І.В., Антонова О.Г. Конфлікт. Посттравматичний стрес: шляхи їх подолання. Навч. посіб. К.: Знання, 1998. 289 с.
20. Депресія (легкий або помірний депресивні епізоди без соматичного синдрому або з соматичним синдромом) : адаптована клінічна настанова, заснована на доказах / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація

психіатрів України. 2014. 65 с.

21. Корольчук М.С. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. К.: ІНКОС, 2002 272 с.
22. Котенев И.О. Психологическая диагностика постстрессовых состояний у сотрудников органов внутренних дел: методическое пособие. М.: МЦ при ГУК МВД России, 1997. 40 с.
23. Лебедев В.И. Экстремальная психология. Психическая деятельность в технических и экологически замкнутых системах: Учебник. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. 431 с.
24. Медицинская и судебная психология. Курс лекций: Учебное пособие / Под ред. Т.Б. Дмитриевой, Ф.С. Сафуанова. М.: Генезис, 2009. 606 с.
25. Практическое руководство по психологии посттравматического стресса. Ч.1 Теории и методы/ Н.В. Тарабрина [и др.]. М.: Когито-Центр, 2007. 208 с.
26. Психіатрія / під ред. В.М.Козідубової, В.М. Кузнецова, В.А. Вербенко, Л.М. Юр'євої, О.О. Фільца, І.О. Бабюка. Харків: Оберіг, 2013. 1164 с.

Інформаційні ресурси

- <http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
- <http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України ім. Я. Мудрого
- <http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова